Копие Д-ръ Татарчевъ Хр.

I

ЦЕНТР. ДЪРЖ. ИСТОР. АРХИВ

адия

1 10 Юний 1919 г.

Драги Гьорче,

ЦПА, ф. 244 оп. 1 а.е. 86

Получихъ 1 и 2 бр. отъ "БЮЛЕТИНЪ". Не зная, на кого отъ васъ дължа това довѣрие. Съобщи, моля те, на другаритѣ си, че имъ благодаря; но съжалявамъ, че не мога да "пласирамъ" всички броеве, по простата причина, че тукъ нѣма интелигентни емигранти. Има 50-60 души бѣжанци, които вода въ очитѣ нѣматъ и не могатъ да четатъ. Отдавна прѣселенитѣ пъкъ сж се натурализирали до толкова, щото Македония ги интересува, когато интереситѣ на партиитѣ, въ които се числятъ, го изискватъ това. Единъ ти казва: "Азъ съмъ социалистъ" т.е. безотечественникъ, други: "Азъ съмъ земедѣлецъ" и пр. За това недѣйте праща освѣнъ по 2 броя - за менъ и за Бързицовъ. Други нѣма да се интересуватъ. Изпратенитѣ излишни броеве ще Ви ги повърна.

Ето и моето мнѣние. Като бивш членъ на В.Р.Орг., макаръ и да нѣмамъ вашия авторитетъ, ще си позволя да кажа, че не ми се харесва не вашата идея, а вашата сепаратистичность. Ако си спомняшъ, на излизане отъ първото събрание, прѣзъ м. октомврий м.г., на което Гр. Василевъ, С. Радевъ, П. Пейчевъ и др. "очи и уши" на правителството заплашиха ония, които се осмѣлятъ да мислятъ и да говорятъ за автономия - азъ изказахъ прѣдъ тебъ своето възмущение. Казахъ го и на Баждаровъ и на Александровъ, които сжщо

Э.Б .... П.О .... Ф.АИИ

така не можеха да търпятъ тогазъ да се говори за автономия и го считаха опасно. Всички съ призвание "дипломати" бѣха като хипнотизирани отъ внушението на правителството. Първата грѣшка бѣ, че се допуснаха на това събрание правителствени хора, а втората като слѣдствие на първата, че никой не стана да възрази и се посѣ сѣмето на конспирацията и недовѣрието. Недоволнитѣ направиха знаме отъ втората алтернатива и когато "обединиститѣ" приеха условно автономията, "автономиститѣ" рекоха да отидатъ по-далечъ-безусловна автономия, за да не влѣзатъ подъ знамето на обединиститѣ. Азъ се чудя на твърдението ви, че автономията е била послѣдната цѣль на В.Орг., а не етапъ къмъ обединението. Така сме разбирали всички девизътъ на Организацията. Турете си ръката на сърцето и си припомнете добрѣ. Не отричамъ, че групата на Сандански още тогазъ бѣ успѣла да еволюира и да използува буквата на устава съ интернационална идеология. Вие, т.е. -ти, Павелъ, Ацевъ и др. сте нови прозелити, застанали сте подъ знамето на социалиститѣ и анархиститѣ: Таската, Герджиковъ и Димовъ но по душа вие сте националисти, прѣди всичко. Можете ли вие да се солидаризирате съ тѣхнитѣ грѣхове прѣзъ хуриета? Помните ли, какъ тѣ се заканваха, ~~като~~ да вземат българитѣ отъ Македония и да ги пратятъ заедно съ турцитѣ да накажатъ България за независимостьта? Тѣ се продадоха на младотурцитѣ, продадоха и училищата, а заедно съ това и народностьта си, и езика си отъ омраза къмъ царизъма и Екзархията. Не искаха подръжка отъ България, а пъкъ взимаха отъ Турция, подаръци като: чифлици, гори, бани и др.. Такива "българи" сж тѣ и днесъ седнали да доказватъ, че говорѣли български и чи имъ била скжпа народностьта, за да я запазятъ и за послѣдния българинъ въ Македония, искатъ безусловна автономия! Вашата дружба съ тѣхъ е подозрителна: намѣрили сте врѣменно допирни точки; но, ако за минутка допуснемъ, че конференцията рѣши да даде не цѣла Македония, а по-голѣмата часть споредъ договора отъ 1912 год., вие ще ги оставите, а тѣ ще продължаватъ да плачатъ за автономията. Вие сте противъ обѣдинението на българитѣ, дори ако не е то пълно, защото възможное, [illegible], срѣщу гърцитѣ, които ще останатъ въ българска Македония, да изгубимъ българи въ гръцка Македония. За сръбска Македония не говоря, защото сърби има много малко и то дьонмета. Ще можете ли и вие слѣдъ такова едно рѣшение на конференцията да викате пакъ автономия? Ето разликата между васъ и тѣхъ. Ако пъкъ се даде автономия, логически слѣдва да допуснемъ, че и тогазъ при първъ благоприятенъ случай ще дѣйствувате за обединение. Прочее, що ве е накарало да отидете съ недоволници, които и отъ една вѣчна автономия на Македония съ образцовъ редъ, правда, законъ и равенство биха викнали? - Причинитѣ ще да сж, сигурно, отъ лично естество, а не отъ убѣждение и тѣхъ лесно би могълъ човѣкъ да ги разбере, ако да ви познавашо отъ близо. Както и да е, но вие сте станали ортаци съ дявола, до като минете моста: слѣдъ туй и въ единия и въ другия случай вие ще се раздѣлите. До тогазъ тѣ васъ ще лъжатъ и вие тѣхъ. Кой кого ще надхитри? -Азъ мисля, че вие ще бждете излъганитѣ, защото отъ вашата дружба ще произлѣзе само зло, а това е цѣльта на дявола. Вашата цѣль не може да бжде да обезличите народа въ Македония, да го надъхате съ братска омраза къмъ България и да раздѣлите братъ отъ брата слѣдъ като тѣ сж живѣли по-вече отъ 1,000 години съ една вѣра, съ единъ езикъ, съ едни желания и стремежи, дѣлили сж заедно скърбъ и радость, борили сж се противъ общитѣ врагове и дори когато сж били раздѣлени, както презъ послѣднитѣ 40 години, не сж прѣставали да си помагатъ съ единичката надежда единъ день да се видятъ обединени. Колко ли срѣщи сте имали и колко бира сте изпили, до като да съгласите своитѣ различни възгледи и чувства? Въ 2 бр. отъ "бюлетинъ" съ вдигната глава и свѣщенъ гнѣвъ викате: "Не! Македонскитѣ българи не вдигатъ ржка отъ България. Напротивъ-българската политика вдига ржка отъ тѣхъ, която иска да ги хвърли подъ чуждо владичество по свои собствени съображения. Тѣ сж българи и българи искатъ да си останатъ. Жертва тѣ нѣма и не могатъ да станатъ на държавническитѣ интереси на царство България". Отлично казано, ала неискрено: Сектантитѣ отъ групата на покойния Сандански сж ултра интернационалисти, а пъкъ плачатъ по-вече отъ ултра националиститѣ, че нѣколко хиляди души добри и чисти българи цѣли да останатъ подъ чуждо владичество и цѣли да погинатъ за винаги. Какво ли бихме направили и правятъ за погиналитѣ българи въ Моравско, въ Добруджа, Ромъния, Бесарабия, Банатъ, Тракия и пр.? Или умрѣлитѣ Богъ да прости! Живитѣ да спасимъ! Нищо по-хубаво: срѣщу загиналитѣ и погърчени, посърбени и поромънени българи справедливо е да ни дадатъ цѣла Македония, цѣла Добруджа и Тракия съ всички гърци, ромъни и сърби /ако има сърби/; но сѫдиитѣ въ Парижъ нѣматъ намѣрение нито да възкръсватъ мъртвитѣ /освѣнъ френцитѣ въ Елзасъ-Лоренъ/, нито да ни възнаградятъ за тѣхъ, като рѣшатъ цѣла Македония, цѣла Тракия, цѣла Добруджа и Моравско да се присъединятъ къмъ България и по тоя начинъ да принудятъ гърцитѣ, ромънитѣ и сърбитѣ въ тия български области да станатъ българи. Тѣ може би ще ги осѫдятъ на погибель, но срѣщу тѣхното число ще присѫдятъ толкова българи да се дадатъ на Гърция, Сърбия и Ромъния т.е географическа Македония ще бѫде подѣлена, сѫщо и Добруджа и Тракия. Ние националиститѣ отъ Македония /между насъ казано/ сме готови най-послѣ да се помиримъ и съ такъвъ дѣлежъ на Македония, но, за чудо голѣмо, интернационалистътъ Х. Димовъ и поклонникътъ на Кропоткинъ и Бакунинъ-Гирджиковъ, не могатъ да принесатъ жертва нито единъ българинъ. Какъ да се обя

ф. АПЦ

Какъ да се обясни това? – Или тѣ сж направили концесии на ва националиститѣ, за да ви използуватъ; или пъкъ сж си турили вашата маска врѣменно, за да не плашатъ проститѣ. И въ единия, и въ другия случай вие вършите тѣхното дѣло, служите на тѣхната цѣль – да си отмъстятъ на царска България и да създадатъ на балканитѣ една нова Швейцария, въ която свободно да насаждатъ своитѣ утопии и спокойно да правятъ опититѣ на Ленинъ и Троцки върху гърба на и безъ това доста настрадалото се население въ Македония.

Чудно ми е защо нищо не пишете за милиардитѣ, които ще трѣбва България да плаща, когато тѣ сж най-силния аргументъ предъ нашитѣ прости бѣжанци, които нищо друго не могатъ да разберат отъ вашия "бюлетинъ". Тѣ не искатъ да знаятъ нито за морала и братскитѣ чувства на "обединиститѣ", нито за вашето увѣрение че само тъй ще запазятъ народностьта си, вѣрата и язика си.

Ама България харчила милиони 40 години за черкви и училища, три войни водила, за да освободи своитѣ братя въ Македония, дала повече отъ 100,000 души жертва за свободата на Македони и на панагонъ 10-12 милиарда дългъ – бай Ганьо не ще да знае; Той не се бие така лесно нито за честь, нито за вѣра, нито за отечество, ала докоснешъ ли се до кесията му, или до нивичката му, готовъ е да рискува съ живота си. Такъвъ е българинътъ и въ Царство България и въ робска Македония. Това го знаятъ ваши-

ЦЕНТР. ДЪРЖ. ИСТОР. АРХИВ

тѣ българи-комунари и при все това не пишатъ нищо за милиардитѣ. Навѣрно, чувствуватъ гризение на съвѣстьта или пъкъ ги е срамъ? Наистина тоя аргументъ не е за прѣдъ свѣтъ, нито за интелегентни и "просвѣтени" четци, за каквито се издава "болетинътъ". Разбира се, на проститѣ устно ще имъ кажете, че стотинка отъ милиардитѣ на България нѣма да плати Македония, ако се иска за нея автономия и всички ще станатъ автономисти.

За турцитѣ, евреитѣ и др. народности въ Македония и дума не може да става, че желаятъ и прѣдпочитатъ автономията; ала, когато българитѣ се бориха цѣли 20 години наредъ за автономия; когато тѣрпѣха всички мжки и гниѣха съ години по затворитѣ; когато правѣха въстания и се излагаха на огънь и мечъ за тая автономия - турцитѣ, евреитѣ, гърцитѣ и сърбитѣ прѣдателствуваха прѣдъ властитѣ на Султанъ-Хамида и прѣдъ ония на младо-турцитѣ. Ако има правда, не би трѣбвало сега да ги питатъ, какво желаятъ. Само гласътъ на българитѣ трѣбва да се иска, защото тѣ иматъ моралното право да рѣшаватъ сждбата на своята страна, защото тѣ сж мнозинство въ нея, тѣ сж отъ много вѣкове нейни синове, а другитѣ сж прѣшелци и защото най-послѣ тѣ сж се борили, тѣ сж давали жертви за по-добъръ животъ. За това само тѣ би трѣбвало да гласуватъ, само тѣхната воля трѣбва да се чуе; но какъ ще погледнатъ сждиитѣ въ Парижъ, не можемъ да знаемъ.

Ще подчертая на кжсо нѣкой по-интересни пасажи отъ вашия "бюлетинъ" и ще се постарая, като вашъ добъръ приятель, който жали за вашето хубаво име, да ви покажа, че пжтьтъ, по което сте тръгнали, е гибеленъ и за васъ, и за Македония.

Прѣди всичко вие искате автономия на географическа и икономическа Македония съ Халкидонъ до рѣка Мѣста. "Обединиститѣ" и тѣ искатъ автономия, но на етнографическа Македония. Разликата не е само въ границитѣ: разликата е въ условна и безусловна автономия т.е. тѣ искатъ автономия, ако не може да се постигне пълно обединение; вие искате автономията безусловно, защото казвате, че било невъзможно да се постигне пълно обединение и за да не стане дѣлежъ; тѣ не смѣятъ да произнесатъ думата автономия, безъ да кажатъ по-напрѣдъ и обединение, а вие само за автономия викате и то автономия гарантирана отъ великитѣ сили, за да не смѣе никой слѣдъ врѣме да мисли за обединение; Тѣ искатъ автономията като етапъ къмъ обединението, а вие я искате като крайна цѣль и послѣдна форма на управление; Тѣ ви обвиняватъ, че носите вода въ воденицитѣ на гърци и сърби, и вие сжщо ги обвинявате въ сжщия грѣхъ. Азъ мисля, че разликата между васъ и тѣхъ не е толкова голѣма и сжществена, за да се гледате толкова кръвнишки и да копаете пропасть между Македония и България. Вие вършите дѣлото на нашитѣ душмани и искамъ да вѣрвамъ, че скоро ще се разкаете и ще се чудите съ какво да изпълните тая пропасть. Вие в тримата сте националисти и ако утрѣ конференцията рѣши чрѣзъ плебесцитъ да се чуе волята на населението въ Македония, вие ще бждете поставени на изпитание: вие не можете да отидете заедно съ Таската и съ Х. Димовъ да говорите на това население да не иска обединение, понеже до вчера вие сами го учехте и подхранвахте съ тая надежда. Прѣди двадесеть и петъ години, когато се основа Вжтр. М.О.Р. Организация, всички нейни ржководители считаха за невъзможно и не тактично да се иска направо обединението. Прѣгърна се автономията като девизъ, подъ който ще могатъ да застанатъ всички недоволни отъ турския режимъ; обаче, тоя девизъ намѣри привърженици само между българитѣ и колкото да се мжчехме да придадемъ на организацията интернационаленъ характеръ, тя отъ начало до край си остана чисто българска. Ще отречете ли, че само българитѣ комплотираха, че тѣ основаваха комитети по градове и села, че тѣ бѣха апостолитѣ на революцията, че тѣ прѣдизвикваха аферитѣ и пълнѣха затворитѣ, че тѣхъ колѣха и бѣсѣха турцитѣ и че най-послѣ само тѣ направиха въ 1903 година възстание, и слѣдъ това прибѣгнаха до анархични акции? Тогазъ българитѣ канѣха и турци, и гърци, и ромъни и сърби да се притекатъ на помощь, та съ общи усилия и жертви да извоюватъ автономията, ала тѣ не само че не искаха да слушатъ, но още и каквото дознаеха, прѣдаваха и клеветѣха българитѣ прѣдъ турскитѣ власти. Тогазъ тѣ не искаха да чуятъ за

Э.Е .... Н.О .... Ф. АПИ

автономия, а днесъ на драго сърдце биха гласували за нея. Не сж ли въ право днесъ българитѣ да имъ кажатъ: "Вие тогазъ не дойдохте съ насъ, ние пъкъ днесъ нѣма да дойдемъ съ васъ" ?

Питамъ ви азъ: ще се намѣрили единъ турчинъ, единъ гръкъ, единъ сърбинъ, който да каже: "Не ща обединение съ Турция или съ Гърция и Сърбия," ако конференцията рече да ги защити, дали желаятъ обединение съ своитѣ сънародници?? Защо тогазъ искате отъ българитѣ да направятъ тая глупость — да кажатъ, че не желаятъ обединение, когато всички до единъ, дори и вие до вчера, живѣеха само съ тоя идеалъ? Не виждате ли, че се излагате и че най простия човѣкъ ще се усъмни, да ли сте съ всичкия си умъ? Напразно се напъвате: не можете да накарате синътъ да намрази майка си или братътъ да се откаже отъ брата си. Колкото и да сж голѣми грѣховетѣ на българската дипломация, не сж само българитѣ отъ Македония, които платиха скжпо и прѣ-скжпо, та да иматъ основание да се сърдятъ и да искатъ вѣчна раздѣла. Българитѣ отъ царството дадоха повече отъ 100000 хиляди убити и 100000 хиляди ранени и инвалиди, плюсъ 10-12 милиарда дългъ, който ще изплащатъ до деведесетъ и девета рода. За кого? Не за братята си въ Македония ли? И вмѣсто благодарность, вмѣсто по-силна и неизмѣнна братска любовъ, вие карате българитѣ отъ Македония да заплатятъ съ неприязненость и вѣчна омраза.

Много се мамите, ако вървате, че нашитѣ братя сж толкова прости и глупави, за да ви послушатъ и тръгнатъ по вашитѣ мждрувания. "Кръвьта вода не става" ще ви кажатъ и ще ви оставятъ да си приказвате, до когато обичате. Чудни българи сте, наистина! Понеже турцитѣ, гърцитѣ, ромънитѣ и пр. не могатъ да искатъ като малцинства обединение съ своитѣ еднородци, нека българитѣ да останатъ като кукавици да кукатъ вѣчно за своитѣ братя и вмѣсто да се събератъ съ тѣхъ, да останатъ да живѣятъ съ чужденцитѣ само за това, че никакъ сърбитѣ и гърцитѣ щѣли да искатъ дѣлежъ. ~~Тъй те~~ Вие обвинявате "обединиститѣ", че съ своята условна автономия засилвали позицитѣ на сърбитѣ и гърцитѣ и ви се струва, че сте намѣрили разковничето съ своята безусловна автономия. Много наивно е да си въобразявате, че съ тая формула вие ще измамите Пашича и Венизелоса и ще ги надхитрите. Може би, щѣхте да сполучите, ако не бѣхте българи, ала на стр. 7, бр. 1 отъ "Бюлетинъ" вие отговаряте на обвинението, че ужъ по никой начинъ не сте желаели обединението на Македония съ България: -"по-добри изявления не биха излѣзли отъ устата и на най-вѣрния интернационалистъ." Сами се изобличавате и правите своята формула подозрителна за сърби и гърци. Който ви познава, не може да се съмнява, че тая декларация е концесия отъ страна на тримата ваши другари-интернационалисти и идейни противници на всѣко присъединение на М

Центр. парт. ... ИСТО... В

Македония къмъ България. Концесията е направена ли съ цѣль да може по лесно да се измамятъ хората, които викате подъ своето знаме или по неволя, до като ви е нужно съдѣйствието на националиститѣ, каквито сте вие тримата и каквито сж всички българи отъ Македония. Но тъкмо това признание подрива вашата формула за автономия прѣдъ сърби и гърци. Или писаното е само за българитѣ-македонци, за да дойдатъ при васъ безъ страхъ, че нѣма да ги изиграете, ако утрѣ /всичко е възможно въ областьта на политическото положение!/ събитията се развиятъ благоприятно за обединение съ България? За да не останете сами съ своето знаме като пълководци безъ войска, вие сте счели за нужно да направите това изявление за проститѣ българи съ надежда, че чуждинцитѣ нѣма да го четатъ. Але тѣ и безъ него нѣма да ви повѣрватъ: едва да се опечатате, пакъ нѣма да ви повѣрватъ, защото главата на сърби и гърци не може да побере такъвъ парокфизъмъ-българи да не искатъ присоединението съ България. Тѣ се страхуватъ да не би историята съ Румелия да се повтори и за туй ще искатъ дѣлежъ и всѣкога сж били противъ автономията. Вашитѣ увѣрения: "независима Македония да бѫде непрѣмѣнно подъ покровителството на лицата на народитѣ, да бѫде гарантиранъ нейния неутралитетъ........, че у македонскитѣ българи се затвърди окончателно убѣждението-че природата и сѫдбата сж прѣдопрѣдѣлили българитѣ тукъ/въ

/въ България/ и онии тамъ/въ Македония/ да не бѫдатъ едно цѣло, макаръ и да сѫ съсѣди......; нѣма вече двѣ мнения у македонскитѣ българи, че тѣхното бѫдеще може да бѫде гарантирано само чрѣзъ помирение съ другитѣ националности въ Македония..........; че за мостова или етапна формула може днесъ да се говори толкова, колкото и за възможностьта небето да стане вода и земята-въздухъ" - всички тия ваши увѣрения не могатъ да сгрѣятъ сърцата на сърбитѣ и гърцитѣ. "Лафъ торбада гирмесъ!" а вие не можете да имъ дадете такава гаранция.

Дори и да бихте могли да ги увѣрите и да имъ дадете реална гаранция, каквато вие виждате въ лигата на народитѣ, тѣ пакъ не биха се съгласили съ вашата формула, защото тѣ си правятъ смѣтка, че отъ една автономна Македония тѣ не печелятъ нищо и ще изгубятъ онова, що биха могли да получатъ отъ единъ дѣлежъ. Тѣ сѫ противъ автономията не за туй, че се боятъ за сѫдбата на своитѣ сънародници, защото гърци има сравнително малко, а сърби-никакви и защото въ една автономия тѣхнитѣ сънародници, колкото малко и да сѫ, ще иматъ всички права да се развиватъ като отдѣлни нации. Тѣ сѫ противъ, защото всѣка гаранция имъ се вижда не-ефикасна да може да запази Македония отъ евентуалностьта да се присъедини къмъ България и тогазъ тѣ биха изгубили и сънародницитѣ си и икономическитѣ си изгоди. Толковъ повече днесъ тѣ сѫ противъ, защото сѫ господари сне голѣми дѣлове отъ Македония и сж съюзници на великитѣ сили отъ Съглашението. Но е ли, прочее, илюзия да мислите, че вашата автономия е по-възможна отъ обединението? Кой е тоя свѣсенъ българинъ да не иска автономията, макаръ и като послѣдна формула, щомъ е невъзможно ни днесъ, ни утрѣ, ни никога обединението? Защо сж тия прѣпирни и надувания? Голѣмо прѣстъпление било, че другитѣ искали обединение пълно или автономия, но по никой начинъ дѣлежъ, защото компрометирали прѣдъ външния свѣтъ хубавата идея! Като че ли, ако не го кажатъ, че искатъ обединение, хората не могатъ да го прѣдположатъ.

Човѣкъ трѣбва да има такия изтънченъ нюхъ, за да подуши тая голѣма опасность, та да има нужда отъ толкова голѣмъ шумъ. Напъвамъ се да разбера тая опасность, за да оправдая вашитѣ усилия и да взема страна, ала напразно: вие ни плашите съ думата обединение, другитѣ пъкъ ни плашатъ съ автономията. Или носоветѣ ви лъжатъ или искуствено по свои лични подбуждения дигате тоя шумъ, за да разцѣпите народа, та да не се гледате като пълководци безъ войска, а да можете да запазите реномето на "най-първи основатели, ржководители и дѣятели" и да не изгубите значението си на фактори и въ бждаще. Види се, че амбицията и лични нѣкои неприятности сж ви прѣчили да се разберате съ Протогеровци. Ако тѣ иматъ грѣхове, можехте да искате сждъ или да разкриете прѣстжпленията имъ, за да ги зкас

всѣкой и да ги прѣваре.

До като не направите това, азъ и всякой незаинтересуванъ ще ги счита толкова патриоти, колкото и васъ. Ако тѣ иматъ грѣхове, че сж тръгнали по ума на българскитѣ тукъ продадени и изкуфѣли политикани, това сж го направили съ искрено убѣждение, че сж считали тая политика за най-цѣлесъобразна и защото сж били принудени да работятъ. А който работи, не може да не погрѣши. Вие сега се нахвърляте противъ тѣхъ, а кждѣ бѣхте тогазъ, да ги прѣдпазите отъ тия фатални за родината ни авантюри? Или още тогазъ и прѣзъ всичкото врѣме на войнитѣ вие бѣхте на той умъ, но по силата на обстоятелствата бѣхте принудени да мълчите, да свиете своитѣ знамена, както правятъ партиитѣ въ опозиция, които били увѣрени и прѣдсказвали лошиятъ край, но не могли да прѣдотвратятъ правителството отъ страшните авантюра? Азъ мисля, че тѣ не сж били увѣрени, както и вие, защото инакъ би трѣбвало да допуснемъ прѣдположението, че тѣ не сж обичали България и за туй не сж прибѣгнали до най-крайнитѣ мѣрки или пъкъ сж се спотаили прѣдъ неизвѣстностьта, като сж си правили смѣтката, че, ако войната се увѣнчае съ успѣхъ, България ще спечели, а тѣ нѣма да изгубятъ нищо като партия; но, ако войната се свърши съ погромъ, тѣхниятъ грѣхъ ще бжде по-малъкъ отъ оня на правителството, което ще се провали и тѣ ще дойдатъ на властъ да спасяватъ положението, и да се хвалятъ, че сж прѣдвиждали и още да могатъ да критикуватъ виновницитѣ. Кждѣ бѣхте и вие тогазъ, да дигнете пумъ, да поведете народа съ риска, който поемате сега, когато всичко е свършено и Македония е въ гроба? Ако и вие сте прѣвиждали и сте били увѣрени, както се хвалите, какво направихте за да прѣдотвратите катастрофата? Или вие тогава ръшихте да мълчите и кротувате, та въ случай на успѣхъ да имате право и вие да се хвалите че сте заслужили и да се ползувате отъ придобититѣ блага като чиновници на държавната трапеза, както и стана /всички бѣхте чиновници и Гирджиковъ офицеръ/, а въ случай на погромъ да можете да викате и критикувате? Нещастна МАКЕДОНИЮ! Твоитѣ най-първи синове"най-ревностни, най-стари ръководители и дѣятели"знаели, че изново ще паднешъ въ ноктитѣ на сърби и гърци и вмѣсто, както е прилично на революционери, да пожертвуватъ живота си, за да спасятъ тебе и освободителката ти България отъ нова, много по-страшна катастрофа, тѣ прѣдпочели да чакатъ, като тѣ видятъ отъ ново жива въ гроба, за да се сѣтятъ, че сѫ длъжни да рискуватъ съ живота си за твоето добро! Браво, хубави синове си родила и откърмила! Ето на, макаръ и късно, тѣ сѫ рѣшили съ всички сили и срѣдства да ти помогнатъ, като ти издѣйствуватъ съ най-изтънчени и изкусн дипломатически маниери безусловна автономия и то въ по-широк граници-заедно съ Халкидика! Но"прѣдателитѣ" Протогеровъ и Александровъ, тия"прѣстѫпници, тия македонски авантюристи на ацърнама въ България и Македония, нѣкакви патриотари около тѣхъ и съчинени прѣдставители на Македония" имъ прѣчатъ, като искатъ обединение пълно или автономия и по тоя начинъ правятъ подозрителна и идеята за безусловна автономия. Не е ли това гьозбояджилъкъ, фокусничество съ двойната цѣль-ако се даде автономия, да имате право само вие да се хвалите и запазите всичката адмирация и уважение на освободения народъ само за себе си и да вземете юздитѣ на тоя народъ въ ржцѣтѣ си, защото само вие сте искали и викали за автономия, а другитѣ искаха обединение; ако пъкъ се не даде автономия, пакъ вие да викате, че другитѣ сж криви. Да, вие сте много хитри: до душихте накждѣ духа вѣтъра, пуснаха се слухове, че автономията има най-голѣмъ шансъ да бжде възприета отъ конференцията и до бързахте да се организирате въ "прѣдставителство на бившата(!) вжтрѣшна революционна организация," за да не се видите на опашката на хорото и за да имате право на първенство, отцѣпихте се и се хванахте въ танеца на ново хоро, понеже другитѣ хороводци не знаели да водятъ хорото, както имъ свири музиката на новото положение. Почакайте, мои драги!

Не бързайте толкова съ своятъ шашърма! Още не се знае, конференцията що мисли: ако рѣши да се даде автономия, макаръ и безъ Халкидика, ние ще бждемъ първи, които ще ви се поклонимъ до земята отъ признателность къмъ вашитѣ заслуги и къмъ вашия дипломатики гений; Македония ще ви прости той грѣхъ-да сѣете уфраза между нейнитѣ чеда и да ги цѣпите и ще укичи гърдитѣ ви съ най-голѣмия орденъ за заслуга, а признателното потомство ще ви издигне въ всѣкой градъ великолѣпни паметници; но, ако/не дай Боже!/конференцията дознае, че ние самитѣ не знаемъ, що искаме и още отъ сега сме почнали да се ядемъ, ние, които сме еднокръвни братя,, колко по-вече утрѣ при една автономия, когато ще имаме пълна свобода, за борба-и слѣдствие на това дойде до убѣждението, че ние сме още зелени и диви и като по-многобройни ще изядемъ и другитѣ националности въ Македония, та по-добрѣ ще бжде да ни раздѣли между съсѣдкитѣ държави, да задоволи и тѣхнитѣ апетити и да отърве еднажъ за винаги Балканитѣ и цѣлия свѣтъ отъ тѣзъ комирници, -кой ще бжде единичкия виновникъ? Не тия ли, които сѣятъ раздоръ и вражда и които искатъ ~~не само~~ Македония, а и Халкидонъ? Знаете ли до какво ще ни доведатъ тия раздори?- До убийства и самоизтрѣбване. Историята на борбата между върховисти и вжтрѣшни е още прѣсна, за да има нужда отъ доказване. А тъкмо това подготвяте вие съ вашето отцѣпвано и насъсквано братъ противъ брата. Що значатъ думитѣ ви "автономисти и обединисти или лъжеавтономисти"? Не сж ли алюзия на румелийскитѣ "съединисти и лъжесъединисти"? Не виждате ли всичкия трагизъмъ въ тая"вражда и кръчмарски сепаратизъмъ"? Като се ползувате отъ настроението на духовотѣ у нашитѣ прости братя, насъсквате ги още по-вече противъ България и единъ противъ другъ, за да почнатъ утрѣ да се трепятъ по улицитѣ, вмѣсто да ги утѣшавате и ободрявате, както прилича на вчерашни ржководители. Всичкитѣ ви усилия сж насочени да усилитѣ недоволството у бѣжанцитѣ, да раздухате страститѣ и съ цѣната на братска кръвъ да изпъкнете изново за водители. Пари да бѣха ви дали сърбитѣ и гърцитѣ, не бихте имъ услужили толкова. И Еростратъ би ви завидѣлъ!!

Да, "за насъ и за всички, които не парадиратъ съ идеитѣ на свободата и правдата, а влагатъ въ тѣхъ истинското имъ съдържание, нѣма и не може да има по-голѣма и по-покъртителна картина и трагедия отъ тая, що витае днесъ надъ македонския народъ и надъ македонската земя!" Нѣма, защото тамъ Македония пъшка разпната на кръстъ, а тукъ нейнитѣ чеда и даватъ оцетъ и жлъчка......................, "нѣма абсолютно никакъвъ смисълъ да се прахосватъ сили и енергия въ безплодни борби, които ще възбуждатъ само страсти и ще дадатъ възможность на безсъвѣстни и публично изобличени вече лица, срѣди и групи да всѣватъ деморализация въ подобни борби, за което иматъ и безсрамието и материялнитѣ срѣдства.....................И ако чувството на родолюбие, наистина ржководи тѣхната инициатива и тѣхнитѣ дѣйствия, за тѣхъ нѣма другъ пжтъ освѣнъ да се присъединятъ къмъ прѣдставителството и да подкрѣпятъ и продължатъ заедно съ него започнатата дѣятелность". Едно пишете, а друго вършите! Защо не се присъединихте къмъ "Временното задгранично прѣдставителство на организацията", ами се отдѣлихте като прокажени и съставихте ново прѣдставителство, отъ никого не избрани и упълномощени? Който сѣе вѣтрища, ще пожъне бури! А не допускате ли, че желанието ви може да се удовлетвори, като се накаратъ Гърция и Сърбия да дадатъ автономия на респективните части отъ Македония тъй, както даватъ мандатъ на Италия да приучи албанцитѣ на културенъ животъ?

Получихъ и бр. 3 отъ "Бюлетинъ". Тукъ вече сами си снемате маските и надминали сте сами себе си. Наистина сте били фини и прѣфини дипломати и сте имали право да наричате другитѣ "начинаещи дипломати"! Това изкуство не е лъжица за всѣка уста или копанка за всѣка муцуна. Дипломатътъ, родениятъ гений се познава по това, че знае, що не трѣба да говори. Ето на, начинаещитѣ дървени дипломати въ управителния съвѣтъ отишли въ мемоаре да кажатъ, че искатъ обединение пълно или автономия, но по никой начинъ дѣлежъ, вмѣсто да кажатъ само автономия гарантирана отъ Лигата на народитѣ! Право си казва пословицата: "Куче, що не знае да лае, докарва вълка въ кошарата!" На кого ще кажешъ, че мълчанието е злато, а говореното сребро?! Малка хитростъ ли е напр. да се каже: " И ако въпрѣки всичко къмъ насъ се опитатъ отъ заинтересувани мѣста да хвърлятъ подозрѣние въ чистотата на нашитѣ искания, кажете, слѣдъ като чуете отъ насъ, защото мислѣхме да Ви го съобщаваме /значи довѣрително/, че ние наистина вършимъ нѣщо подозрително, а то е, че се стараемъ съ всички нравствени сили да възпираме у нашитѣ безбройни съотечественици тукъ засилването на една голѣма неприязънь и дори вражда къмъ България"? Голѣма лъжа, ама дипломатична. Така и евреитѣ, когато се биеха въ Солунъ съ нѣкой турчинъ удряха и викаха: "Вурмаа! Не вурурсуунъ!" Сипятъ ударитѣ върху главата на турчина и пакъ него обвиняватъ, че той ги биеше, а турцитѣ имъ казваха: "Яхуди нанарма си!" Тъй и нашитѣ родени дипломати въ София насъскватъ македонцитѣ бѣжанци противъ България, а пъкъ прѣдъ Баучеръ и др. се хвалятъ, че възпиратъ гнѣвътъ на бѣжанцитѣ противъ България. "Признатъ грѣхъ, не е грѣхъ", ще кажатъ Пашичъ и Венизелосъ и навѣрно ще се съгласятъ да се даде автономията, защото по-голѣма гаранция отъ обрата на българитѣ въ Македония къмъ България не би могла да имъ даде и лигата на великитѣ сили./ Въ думата дипломация на македонския диалектъ ще рече "ке го лажемо".

Ето ви и други, все такива и груби като Крали-Марка: "Двѣ части на едно и също племе по логиката на събития по-силни отъ всѣкакво национално чувство се отдалечаватъ помежду си, защото фактически никога не сж били едно цѣло, и още, защото виждатъ, какъ тая твърда воля на събитията ще позволява да бждатъ едно цѣло." Думата е за България и Македони защото новитѣ историци отричатъ, че презъ първото и презъ вто рото българско царство България и Македония образуваха едно цѣло. Най-послѣ тѣ не пишатъ за ученитѣ, та да не смѣятъ да поизлъгатъ. На ли затова сж дипломати? Нали трѣба да се въскресне легендата за Александра Македонски, че сегашнитѣ македонци не сж българи т.е. славяни?

Ето и друга, на която и Минго би завидѣлъ: "Въ сжщность тия бѣдни македонци се биха въ всичкитѣ лагери"/т.е. и съ сърбитѣ противъ българитѣ, и съ гърцитѣ противъ българитѣ, а не само съ българитѣ противъ сърбитѣ, ромънитѣ, руситѣ, френцитѣ и др./ Значи, сждиитѣ въ Парижъ нѣматъ право да наказватъ заради България и българитѣ въ Македония. Най-голѣмата обаче лъжа, която държи палмата, е твоята, драги Гьорче. "Въ тая срѣща на двамата единъ за другъ изгубени братя, не се проявиха ония изливания и оная топлота на чувства, оная братска любвеобилность, които полагаха съ вѣково дълбоки мечти и въжделения за подобна срѣща." Прощавай, но нека да скрия и да те не изоблича, че си забравилъ, какъ бѣше ти, когато освободител и освободени се прѣгръщаха и ронѣха сълзи отъ умиление, че с доживѣли тоя часъ. Т

Ти бѣше много далечъ отъ театара на войната, ти бѣше въ Варна, прѣдприемачъ на баня в курорта при монастира "св.Константинъ". Какъ си могълъ да наблюдавашъ чакъ отъ Варна и да твърдишъ сега, че срѣщата на двамата братя била много хладна? Навѣрно съ еропланъ си се изкачилъ на високо за да можешъ "съ своята запазена способность да усѣщашъ туптенията на своитѣ близки, останали въ роднитѣ имъ пепелища" да се полюбувашъ на това блаженство, за което слѣдъ години ми писа отъ Битоля, че още били като пияни отъ радость. Навѣрно си позабравилъ или пъкъ си билъ нажуренъ, когато си писалъ горното. Ами не виждашъ ли, че самъ се опровергавашъ, като признавашъ, че и двамата братя съ вѣкове жѣлѣли и живѣли съ тая мечта- да се видятъ освободени и да се хвърлятъ единъ другъ въ обятията, а пъкъ, като дочакали тоя часъ, срѣщнали се не като братя, а като чужденци? Така езикътъ грѣши и казва истината, когато човѣкъ иска да лъже. Това е не само лъжа и измислица, а и отвратителна клевета! Личи си, че си дертлия. Азъ нѣма да оборвамъ тая клевета, защото, който я прочете, ще ти се изсмѣе и защото хората сж още живи, па и още сж прѣсни случаитѣ, като оня въ Велесъ, дѣто при освобождението единъ ученикъ отъ отдѣленията излѣзълъ да посрѣща освободителитѣ и да покани нѣкой войникъ или офицеръ на гости, па като видѣлъ, че всички войници го отминаватъ, понеже били въ строй, разплакалъ се и тогазъ подофицерътъ го попиталъ, що плаче, а момчето отговорило: "Наше усуке бенише, у всички има гости, само у насъ никой не идва, защото сме сиромаси" и ревнало съ гласъ. Подофицерътъ покъртенъ го попиталъ, кждѣ имъ е кжщата и обѣщалъ да имъ бжде гостъ, слѣдъ като заведе войницитѣ въ казармата. За такива случаи и сжщи покъртителни ти никакъ не чу ли? Съ такива долнопробни лъжи и клевети ли мислите да излъжете свѣта и да увѣрите сърби и гърци да се прѣчатъ на искането автономия? Виждамъ, че сте много загазили, та напразно е да ви молимъ увѣщаване да оставите тоя пжть, по който сте тръгнали, защото краятъ му не е добъръ нито за васъ, нито за народа.

Съзнателно вие вършите дѣлото на нашитѣ народни врагове, съзнателно гледате да направите пропастьта между България и Македония по-широка и по-дълбока. Берлинъ и Букурещъ започнаха, вие ще довършите. На добъръ ви часъ! Жалко, много жалко е да гледашъ, какъ вчерашнитѣ гиганти се обърнали на дребни джуджета, вчерашнитѣ борци и революционери сж паднали толкова низко, за да виждатъ спасението на народа не въ борбата и правото, а въ лъжата и клеветата! .... Надеждата е въ заявлението ви, че и вие не сте противъ обединението. Слѣдователно ако отъ Парижъ позволятъ да се чуе волята на населението, ще отидете ли вие да му кажете да гласува за обединение или и тогазъ ще кажете, че е невъзможно обединението и ще карате хората да гла [illegible] отъ столицата? Азъ държа много на това ваше заявление и се надѣя, че нѣма да се откажете отъ него. Ако тогазъ всички бѫдемъ единодушни и не раздѣлимъ гласоветѣ; ако въ послѣдния часъ не се опомнимъ, ние нѣма да имаме това, за което толкова ~~жаково~~ сме мечтали и бълнували, толкова мѫки и ужаси прѣтърпѣли, толкова жертви дали и толкова кърви пролѣли. Жертвитѣ отъ гробоветѣ ще станатъ и ще ни заплюятъ!....

Всичкитѣ ни усилия, прочее, трѣбва да бѫдатъ насочени още отъ сега къмъ тая цѣль--да молимъ да се позволи на населението да се изкаже, какво желае и що прѣпочита..

Съгласни ли сте, дайте си рѫката и дружно, братски, както и въ миналото, къмъ свещената цѣль!............

Съ ~~[illegible]~~ поздравъ: Хр. Кицевъ

ЦЕНТР К.
ИСТО В